

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, Et primo, vtrum voluntas possit esse subiectum peccati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

est, quod cum subiectum moralitatis sit actus uoluntarius, oportet actum inquantum uoluntarium sumi, cum sumitur inquantum moralis: ac per hoc ex negatione uoluntarij optime inferitur negatio formalis actus. Cum autem uoluntarius actus exterior, puta, mala percussio, a pluribus causetur principijs subordinatis, puta, uoluntate irascibili, & manu, si comparatur ad manum, non est ab ea ut uoluntarius actus, quia manus non est secundum se principium aliquo modo liberum, sed subest imperio sensuiter. si comparatur ad irascibilem, sic est ab ea, ut uoluntarius actus imperans: quia irascibilis subest imperio sensuiter. si comparatur ad uoluntatem, sic est ab ea, ut actus uoluntarius quodammodo elicitus, ut patet. Quia ergo nullus actus exterior, ut est a principio, unde est, ut actus uoluntarius ex ab eo sub ratione uoluntarij, consequens est quod nec exeat ab eodem sub ratione moralis, consequens nulla actio transiens ut sic, pure fit uoluntaria, aut moralis, sed ut subsistat actioni alicui immanenti libere, & propterea in littera dicitur, quod omnes actus morales siue boni, siue mali, sunt immanentes &c. esse manifestat formalis effectus. actibus enim moralibus bonis formaliter operantes sunt in seipsis boni, & mali sunt in seipsis mali, cuius oppositum accidit in irascibilibus: quoniam actus bene, uel male disponuntur bonis, uel malis actionibus transiens, ut patet in adificatione, pictura, scripura. Ad rationes autem in oppositu dicitur, quod actus exteriores dicuntur boni, uel mali moraliter, ut subsistunt alicui actui immanenti, & non aliter: quod patet ex hoc, quod non nisi inquantum induntur ratione uoluntarij, boni, uel mali moraliter sunt, & dicuntur. Cõstat namque uoluntati actum immanentem uoluntatis asserre. cū hoc tamē fiat, quod huiusmodi actus uoluntarij sunt secundum se mali, aliter quā actus interiores, ut superius dictum fuit, nihil enim obstat magis ratio actus immanenti, quā uoluntarij, quod superius discussum est.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum uoluntas sit subiectum peccati.

AD PRIMVM sic proceditur. **V**t quod uoluntas non possit esse subiectum peccati. Dicitur. Dion. in 4. cap. de diu. nomi. * quod malum est præter uoluntate, & intentionem: sed peccatum habet rationem mali, ergo peccatum non potest esse in uoluntate.

¶ 2. Præter. Voluntas est boni, uel apparentis boni. ex hoc autē quod uoluntas uult bonum, non peccat: hoc autem quod uult apparet bonum, quod non est uere bonum, magis pertinere uidetur ad defectum uirtutis apprehensiuæ, quā ad defectum uoluntatis. ergo peccatum nullo modo est in uoluntate.

¶ 3. Præter. Non potest esse idem subiectum peccati, & causa efficiens: quia causa efficiens, & materialis non incidit in idem, ut dicitur in 2. Physic. * sed uoluntas est causa efficiens peccati. Præter. ma. n. causa peccandi est uoluntas, ut Aug. dicit in lib. 7. de duabus animabus. ergo non est subiectum peccati.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. * Retract. quod uoluntas est qua peccat, & recte uiuitur.

RESPOND. Dicendum, quod peccatum quidam actus est, sicut supra dictum est. * Actuum autem quidam transeunt in exteriorē materiam, ut urere, & secare: & huiusmodi actus habet pro materia, & subiecto id, in quod transit actio, sicut Philosophus dicit in 3. Physic. quod motus est actus mobilis à mouente. Quidam uero actus sunt non transeuntes in exteriorē materiam, sed manentes

A uoluntate, sed quod omne peccatum est subiectiue in uoluntate. Ex hoc namque loco habes, quod omne peccatum est actus immanens, & a uoluntate: & consequenter in uoluntate, quia omnis actus immanens est in eo, a quo est. Et quoniam in secundo articulo determinatur, quod non sola uoluntas est subiectum peccati, sed plures alie potentie sunt subiecta peccatis, ut in sequentibus patet articulis, nosse debes, quod non inconuenit idem peccatum esse in pluribus subiectiue secundum diuersa, sicut potest diuersimode esse a pluribus: paria namque in actionibus immanentibus sunt esse in, & esse ab operante. Cū enim in omni peccato concurrat actio uoluntatis positue, uel priuatiue, oportet omnino peccatum ratione huius esse in uoluntate: cum etiam peccatum quandoque sit actus alicuius potentie sub imperio uoluntatis, ut male diligere, male irasci, male concupiscere, oportet peccatum secundum illum actum esse in illa potentia elicitua illius actus. Et si contingat ad eundem actum malum concurrere tres potentias defectiuose, puta, uoluntatem, rationem, & concupiscibilem, illud peccatum subiectiue secundum diuersa erit in tribus: & quoniam quandoque assignatur pro subiecto proximum elicitui actus, quandoque primum mouens, quandoque primum dirigens: ideo diligens lector discernat dicendi rationē ubi diuersitatem inuenire contingat de subiecto alicuius peccati, & non damnet, sed exponat.

tes in agere: sicut appetere & cognoscere: & tales actus sunt omnes actus morales, siue sint actus uirtutum, siue peccatorum. unde oportet quod proprium subiectum actus peccati sit potentia, quæ est principium actus. Cum autem proprium sit actum moralium, quod sunt uoluntarij, ut supra habitum est, sequitur quod uoluntas, quæ est principium actuum uoluntariorum siue bonorum, siue malorum, quæ sunt peccata, sit principium peccatorum: & ideo sequitur, quod peccatum sit in uoluntate sicut in subiecto.

B AD PRIMVM ergo dicendum, quod malum dicitur esse præter uoluntatem, quia uoluntas non tedit in ipsum sub ratione mali: sed quia aliquid malum est apparet bonum, ideo uoluntas aliquando appetit aliquod malum, & secundum hoc peccatum est in uoluntate.

AD SECUNDVM dicendum, quod si defectus apprehensiuæ uirtutis nullo modo subiaceret uoluntati, non esset peccatum nec in uoluntate, nec in apprehensiuæ uirtute, sicut patet in his, qui habent ignorantiam inuincibilem: & ideo relinquitur, quod etiam defectus apprehensiuæ uirtutis subiaceret uoluntati, deputeretur in peccatum.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa procedit in causis efficientibus, quarum actiones transeunt in materiam exteriorē, & quæ non mouent se, sed alia, cuius contrarium est in uoluntate. unde ratio non sequitur.

ARTICVLVS II.

Utrum sola uoluntas sit subiectum peccati.

AD SECUNDVM sic proceditur. **V**t quod sola uoluntas sit subiectum peccati. Dicit etiam Aug. in libro de duabus animabus, * quod non nisi uoluntate peccatur: sed peccatum est sicut in subiecto in potentia qua peccatur. ergo sola uoluntas est subiectum peccati.

esse quandoque peccata formaliter: ita quod actus uoluntatis est primo malus formaliter, actus autem aliarum uirtutum formaliter mali, sed non primo, sed secundario. & hoc ex ratione litteræ probatur: quia actus immanens uoluntarius inordinatus est formaliter malus, & ex subiecto simul & principio: quia principium talis actus est subiectum peccati formaliter: actus autem transeun-

q. 1. art. 1. & q. 12. art. 6.

D. 995.

¶ Super Questionis septuagesimequarta Articulum secundum.

Infra art. 3. cor. & q. 83. art. 1. cor. & 2. dist. 44. in expo. lit. ad 2. Mal. q. 2. art. 2. & 3. Cap. 10. a me dio, tom. 6.

¶ In articulo secundo eiusdem septuagesimequarte questionis aduerte, quod hinc patet apud auctorem, actus aliarum potentiarum, quæ sunt principia actuum uoluntariorum ut sic,